

Рівненський державний гуманітарний університет
(повне найменування закладу вищої освіти)
Кафедра загальної психології та психодіагностики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 08 ПСИХОЛОГІЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ

Освітньо-професійна програма Психологія
(назва програми)

Спеціальність 053 «Психологія»
(шифр та назва спеціальності)

Інститут, факультет, психолого-природничий факультет
(назва інституту, факультету)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія інтернет-залежності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія».

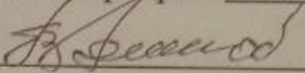
Мова навчання – українська.

Розробник: Камінська О.В., професор кафедри загальної психології та психодіагностики, доктор психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету

Протокол від «28» серпня 2018 року № 7

Завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ

(проф. А.М.Воробйов)

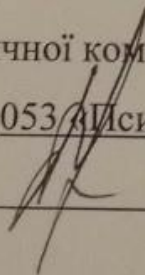
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено методичною комісією психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

Протокол від «31» серпня 2018 року № 7

Голова методичної комісії психолого-природничого факультету РДГУ за спеціальністю 053 «Психологія»

(доц. В.Р.Павелків)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Вибіркова	
	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		6-й	6-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		11-й	11-й
Тижневих годин для денної форми навчання ¹ : аудиторних – 2,3 самостійної роботи студента – 4,7	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	102 год.
		Індивідуальні завдання:	
- год.			
Вид контролю:			
залік	залік		
<p>Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше): загальна психологія, патопсихологія, психофізіологія, психологічне консультування, психокорекція.</p>			

¹ Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

- для денної форми навчання — 33,3% до 66,7%
- для заочної форми навчання — 15% до 85%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з актуальними питаннями психології залежної поведінки, зокрема інтернет-залежності, основними напрямками соціально-психологічної профілактики, методами діагностики та корекції залежної поведінки.

Завдання викладання дисципліни:

- розкрити основні теоретичні моделі, закономірності, чинники та механізми розвитку інтернет-залежності;
- проаналізувати основні види залежної поведінки та їх ступінь поширення в Україні і світі;
- сформувати адекватне ставлення до осіб, яким властиві різні форми інтернет-залежності;
- розкрити специфіку проблем окремих груп осіб, яким властиві прояви інтернет-залежності;
- розширити світоглядний і професійного горизонт студентів в результаті ознайомлення з розвитком такої науково-прикладної галузі психології як психологія залежності;
- визначити можливості профілактики інтернет-залежності на ранніх етапах формування;
- ознайомити з особливостями надання психологічної допомоги особам при різних формах інтернет-залежності;
- сприяти формуванню у студентів навичок свідомого самоконтролю та саморегуляції власних психічних станів і поведінки.

Згідно освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти у студентів в процесі вивчення дисципліни мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

- знання та розуміння предметної галузі та специфіки професійної діяльності психолога;

- здатність приймати обґрунтовані рішення;

- здатність генерувати нові ідеї;

фахові:

- самостійно складати програми соціально-психологічного тренінгу, оцінювати роботу тренінгової групи;

- самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни або практичної значущості;

- самостійно оцінювати закономірності психічної діяльності, психічних станів та чинників, що впливають на функціонування психіки людини в різних сферах життєдіяльності;

- обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження;

- здійснювати практичну діяльність з використанням науково верифікованих методів та методик;

- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних ситуаціях, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності;

- дотримуватись у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватись загальнолюдськими цінностями.

3. Очікувані результати навчання базуються на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються:

- здатність визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психічні проблеми та прогнозувати шляхи їх розв'язання;

- здатність демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

- вміння ілюструвати прикладами закономірності та особливості функціонування і розвитку психічних явищ;

- здатність самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;

- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;

- здатність розробляти програми психологічних інтервенцій, проводити їх в індивідуальній та груповій формі, оцінювати якість;

- розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок та оцінювати якість;

- демонструвати навички командної роботи в процесі вирішення фахових завдань;

- знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;

- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інтернет-залежність як вид адиктивної реалізації

Тема 1. Характеристика феномену психологічної залежності

Адиктивна поведінка як соціальне відхилення і як відхилення від психологічної норми. Визначення поняття залежність. Співвідношення понять залежність та адикція. Психологічні теорії виникнення залежностей (психодинамічні, біхевіоральні, соціокультурні). Роль суспільства і культурно-історичних стереотипів у формуванні залежностей. Види класифікацій залежностей: відповідно до предмету залежності, за ступенем усвідомлення, за рівнем соціального схвалення, за характером прояву залежності. Наркологічна класифікація залежностей. Соціально-психологічні ознаки залежної поведінки. Критерії визначення залежної поведінки: прагнення відходу від реальності через зміну власного психічного стану, сильні емоційні переживання, стереотипність поведінки.

Тема 2. Інтернет-залежність як вид нехімічних адикцій

Нехімічні форми залежної поведінки. Класифікація, соціально прийнятні та неприйнятні форми залежностей. Критерії діагностики нехімічних залежностей. Проблема інтернет-залежності. Психологічні особливості осіб, схильних до інтернет-залежності. Провокуючі ситуації. Специфіка інтернет-середовища. Соціальна складова проблеми. Соціально-психологічні наслідки. Типові ознаки інтернет-залежності. Фази циклу. Стадії розвитку залежності.

Тема 3. Види інтернет-залежності

Залежність від комп'ютерних ігор. Залежність від соціальних мереж. Залежність від азартних онлайн-ігор та шопінгу в інтернет-магазинах. Кіберсексуальна залежність. Залежність від веб-серфінгу.

Тема 4. Діагностичні критерії інтернет-залежності

Критерії інтернет-залежності за А. Голдбергом. Зміна толерантності до дії адиктивного агента. Синдром відмови. Нездатність контролювати час що проводиться в інтернеті. Компульсивні симптоми. Критерії інтернет-залежності за К. Янг. Критерії інтернет-залежності за Орзак.

Змістовий модуль 2. Подолання інтернет-залежності

Тема 5. Характеристика детермінант інтернет-залежності

Фактори, що детермінують залежну поведінку: біологічні, соціальні, сімейні, особистісні. Типи сімейного виховання, що підвищують ризик формування залежної поведінки. Взаємозв'язок та взаємовплив цих факторів. Залежна поведінка і залежна особистість. Види втечі від реальності за Н. Пезешкіаном. Механізм формування залежності. Основні етапи та їх характеристика. Умови запуску залежної поведінки. Соціальні і особистісні наслідки адиктивної поведінки.

Тема 6. Профілактика інтернет-залежності

Основні напрямки і форми профілактики залежної поведінки. Первинна, вторинна і третинна профілактика. Чинники, що перешкоджають лікуванню. Основні форми профілактичної роботи. Зміст соціальної і психологічної профілактики виникнення адикції серед груп ризику. Соціальні і психологічні проблеми залежних. Принципи психологічної допомоги при нехімічних формах залежності. Групи самопомоги. Просвітництво. Педагогічні, психологічні, психолого-педагогічні впливи, спрямовані на гармонізацію індивідуально-психологічних характеристик особистості та її взаємодії з оточенням.

Тема 7. Корекція інтернет-залежності

Форми корекційної роботи. Консультування інтернет-залежних. Психотерапія. Принципи корекційної роботи. Особливості роботи з нехімічними адикціями. Завдання корекції інтернет-залежності. Відновлення деформованої структури особистості. Подолання вольових дефектів, страхів, нав'язливих думок та дій. Нормалізація емоційної сфери. Розвиток комунікативних навичок. Зміна життєвої програми особистості. Нормалізація емоційного реагування на складні життєві ситуації. Розвиток здатності до психічної саморегуляції. Оптимізація ціннісно-сміслової та комунікативної сфери особистості.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усьо го	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Інтернет-залежність як вид адиктивної реалізації										
Тема 1. Характеристика феномену психологічної залежності.	16	2	2		12	16	2			14
Тема 2. Інтернет-залежність як вид нехімічних адикцій.	16	2	2		12	16	2			14
Тема 3. Види інтернет-залежності.	18	4	2		12	16	2			14
Тема 4. Діагностичні критерії інтернет-залежності.	20	4	2	2	12	16	2			14
Разом за змістовним модулем 1	70	12	8	2	48	64	8			56
Змістовий модуль 2. Подолання інтернет-залежності										
Тема 5. Характеристика детермінант інтернет-залежності.	18	2	2	2	12	16	2			14
Тема 6. Профілактика інтернет-залежності.	14	2		2	10	18		2	2	14
Тема 7. Корекція інтернет-залежності.	18	4		4	10	22		2	2	18
Разом за змістовним модулем 2	50	8	2	8	32	56	2	4	4	46
ІНДЗ			-	-	-			-	-	-
Усього годин	120	20	10	10	80	120	10	4	4	102

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика феномену психологічної залежності	2
2	Інтернет-залежність як вид нехімічних адикцій	2
3	Види інтернет-залежності	2
4	Діагностичні критерії інтернет-залежності	2

5	Характеристика детермінант інтернет-залежності	2
	Всього	10

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи діагностики інтернет-залежності	2
2	Визначення детермінант інтернет-залежності	2
3	Засоби профілактики інтернет-залежності	2
4	Засоби корекції інтернет-залежності	2
5	Консультавання інтернет-залежної особистості	2
	Всього	10

8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика феномену психологічної залежності	12
2	Інтернет-залежність як вид нехімічних адикцій	12
3	Види інтернет-залежності	12
4	Діагностичні критерії інтернет-залежності	12
5	Характеристика детермінант інтернет-залежності	12
6	Профілактика інтернет-залежності	10
7	Корекція інтернет-залежності	10
	Всього	80

9. Засоби діагностики результатів навчання (засобами оцінювання та методами демонстрування результатів можуть бути:

- екзамени;
- комплексні экзамены;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;

- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах;
- інші види).

10. Критерії оцінювання результатів навчання.

Якісні критерії оцінки рівня знань студентів з навчальної дисципліни
«Психологія інтернет-залежності»

Критерії оцінювання	Оцінка		
	за національною шкалою	к-ть балів за 100-бальною шкалою	ECTS
	залік		
Студент має глибокі, міцні і систематичні знання програмного матеріалу, використовує їх у нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.	Зараховано	90-100	A
Студент вільно володіє програмним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно використовує їх у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.		83-89	B
Студент володіє програмним матеріалом, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим. Самостійно виправляє		74-81	C

помилки у відповіді, серед яких є суттєві.			
Студент відтворює значну частину програмного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних його положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		64-73	D
Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язку між ними, може відтворити окремі термінологічні дефініції за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.		60-63	E
Відповідь студента елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про програмний матеріал.	Не зараховано	33-59	FX
Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, частин. У відповіді цілком відсутня самостійність.		1-32	F

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T6	T7	T8	100
12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення з дисципліни складається з:

- інтерактивного комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни;
- конспекту лекцій на паперовому та електронному носіях;
- практикуму з дисципліни та методичних вказівок до практичних занять на паперовому і електронному носіях;
- тестових завдань з курсу та методичних рекомендацій до їх виконання на паперовому і електронному носіях;
- матеріалів для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (слайдів, відео- та аудіозаписів);
- завдань і методичних вказівок для самостійної роботи студентів;
- індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- переліку завдань (запитань) для проміжного та підсумкового контролю рівня знань.

13. Рекомендована література

Основна

1. Агулова О. О. Психологічні особливості адиктивної особистості / О. О. Агулова // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. – 2016. – Вип. 46 (2). – С. 14-21.
2. Аймедов К. В. Особливості особистості підлітків, які страждають на комп'ютерну залежність / К. В. Аймедов // Наука і освіта : науково-

практичний журнал південно-наукового центру НАПН України. – 2015. – №6 (Психологія). – С. 9-13.

3. Акимов С. К. Психологічні особливості поведінки користувача в мережі Інтернет як детермінанти кіберзалежності / С. К. Акимов // Вісник Київського міжнародного університету. Психологічні науки / гол. ред. Т. О. Піроженко. – К., 2016. – Вип. 9. – С. 12–19.

4. Архипова С. П. Соціальні мережі та їх вплив на соціалізацію студентської молоді / С. П. Архипова, Я. М. Скорик // Вісник Черкаського ун-ту. Пед. науки. – 2014. – Вип. 183, ч. 4. – С. 16-19.

5. Асланян Т. С. Его-стани особистості Інтернет-залежних підлітків / Т. С. Асланян, С. В. Олендаренко // Психологічні перспективи. – 2012. – Вип. 19. – С. 3-11.

6. Бартків О. Вивчення схильності студентів до Інтернет-адикції / О. Бартків, В. Махновець // Молодь і ринок. – 2015. - № 2 (121). – С. 141-146.

7. Батаєва К. Соціальна феноменологія кіберкомунікації / К. Батаєва // Соціологія : теорія, методи, маркетинг : науково-теоретичний часопис. – 2011. – № 1. – С. 52-66.

8. Белінська О. Дитина і комп'ютер : психологічні реалії віртуального світу / О. Белінська // Психолог. Шкільний світ. – 2016. – № 46. – С. 27–29.

Допоміжна

1. Білоущенко В. В. Психологічні особливості інтернет-залежності в підлітковому віці / В. В. Білоущенко, Р. Т. Чарнецька // Науковий вісник Херсонського державного університету. Психологічні науки. – 2013. – Вип. 1. – С. 33-36.

2. Бірюкова М. Адиктивна поведінка учнів : форми та профілактика / М. Бірюкова // Соціальний педагог. Шкільний світ. – 2012. – № 7. – С. 4-28.

3. Боголюбська А. Залежності та шляхи їх подолання / А. Боголюбська // Психолог. Шкільний світ. – 2017. – № 41. – С. 25–28.

4. Ботьбот Т. Інтернет-залежність : актуальна проблема? / Т. Ботьбот // Матеріали VII Міжнар. мед. конгресу студентів і молодих вчених (21-23

- травня 2003 р.). – Тернопіль: Тернопільська держ. мед. акад. ім. І. Я. Горбачевського, 2013. – С. 158.
5. Бондаровська В. Інтернет-залежність і комп'ютерна безпека / В. Бондаровська // Психолог. Шкільний світ. – 2015. – № 25. – С. 21–25.
6. Брязкун В. В. Віртуалізація свідомості : соціально-філософський аналіз : дис. ... канд. філософ. наук : 09.00.03 / В. В. Брязкун ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 2013. – 221 с.
7. Вакуліч Т. М. Психологічні чинники запобігання інтернет-залежності підлітків : дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07 / Т. М. Вакуліч ; Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2016. – 275 с.
8. Вінтюк Ю. Психологічні закономірності виникнення uzалежнень у шкільному віці та способи протидії їм / Ю. Вінтюк // Здоровий спосіб життя. – 2014. – № 34. – С. 13–20.
9. Волобуєва Т. Використання інтернет-технологій : здоров'язберігаючий аспект / Т. Волобуєва // Підручник для директора : посіб. з управл. компетентності. – 2010. – № 11. – С. 47-52.
10. Гаврищак Л. І. Інтернет-залежність як чинник девіантної поведінки / Л. І. Гаврищак, С. О. Мащак // Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. пр. – 2011. – 13, ч. 5. – С. 56-63.
11. Гірченко О. Л. Комп'ютерні ігри як фактор впливу на тривожність дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. Л. Гірченко ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – К., 2010. – 18 с.
12. Горяна Л. Г. Духовно-ціннісні аспекти профілактики адиктивної поведінки як здоров'язберезувальна технологія / Л. Г. Горяна // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Психологія і педагогіка. – 2013. – Вип. 23. – С. 29-36.

13. Гуменюк Л. Й. Інтернет-адикція молоді у соціальному вимірі / Л. Й. Гуменюк // Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки. – 2013. – Т. 18, вип. 2(1). – С. 217-225.
14. Данилевська О. Лінгвокреативність підлітків у інтернет-комунікації / О. Данилевська // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2016. – № 11/12. – С. 132–140.
15. Данько Ю. А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації : плюси і мінуси / Ю. А. Данько // Сучасне суспільство. – 2012. – Вип. 2. – С. 179-184.
16. Девтеров І. Етичні проблеми кіберпростору / І. Девтеров // Вища освіта України : теоретичний та науково-методичний часопис. – 2011. – № 2. – С. 27-32.
17. Дідик Л. А. Інтернет-залежність як негативний соціальний наслідок стрімкого розвитку Інтернет-комунікацій / Л. А. Дідик // Гілея : науковий вісник. – 2013. – № 78. – С. 417-419.
18. Дическул В. М. Вплив інтернету в якості ЗМІ на розвиток особистості учня / В. М. Дическул, М. В. Тюкалов // Обдарована дитина. – 2015. – № 1. – С. 21–24.
19. Дорохов О. В. Проблема комп'ютерної та Інтернет-залежності молоді в інформаційному суспільстві / О. В. Дорохов, О. В. Тарасов, І. Моїсіл // Системи обробки інформації. – 2011. – Вип. 4. – С. 285-288.
20. Дубовенко М. М. Інформаційна технологія дослідження Інтернет-залежності у користувачів соціальних мереж : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.13.09 / М. М. Дубовенко ; НАН України, М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Міжнар. наук.-навч. центр інформ. технологій та систем. – К., 2012. – 24 с.
21. Дуброва Т. Вплив комп'ютерних ігор на особистість дитини / Т. Дуброва // Психолог. Шкільний світ. – 2015. – № 8. – С. 26–30.
22. Засекін А. А. Віртуальне спілкування як чинник особистісних змін студентської молоді : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / А. А. Засекін; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. – К., 2012. – 20 с.

23. Золотова Г. Д. Системний підхід до профілактики адиктивної поведінки дітей / Г. Д. Золотова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2014. – № 5(1). – С. 163-178.
24. Ільницька Л. А. Шляхи здійснення психологічного супроводу осіб, залежних від інтернету, в юнацькому віці / Л. А. Ільницька // Наука і освіта : наук.-практ. журн. півд. наук. центру НАПН України. – 2011. – № 11(Психологія). – С. 57-61.
25. Ісакова Т. О. Інтернет-залежність як новий феномен сучасного світу : сутність і проблеми / Т. О. Ісакова. – К. : НІСД, 2011. – 47 с.
26. Калашнікова Л. В. Інтернет як невід'ємна віртосоціальна практика сучасного інформаційного суспільства / Л. В. Калашнікова, Л. С. Черноус // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія : [журнал наук. праць] / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Творче об-ня "Нова парадигма". – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 97. – С. 234-242.

14. Інформаційні ресурси

1. Боярова К. В. Кібер-адикція як наслідок патологічного використання інтернету [Електронний ресурс] / К. В. Боярова – Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vkhnpu_psykhol/2009_30/8.html
2. Бугайова Н. М. Віртуальні романтичні стосунки в інтернеті, кіберсексуальна залежність [Електронний ресурс] / Н. М. Бугайова – Режим доступу:
<http://www.newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/zbirnyk-2008/3.htm>
3. Гришко В. В. Інтернет-залежність студентів [Електронний ресурс] / В. В. Гришко – Режим доступу:
<http://www.psyh.kiev.ua/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82>
4. Воропай А. Соціально-психологічні чинники Інтернет залежності [Електронний ресурс] / А. Воропай – Режим доступу:
http://www.rusnauka.com/1_NIO_2012/Psihologia/12_98727.doc.htm

